

Chr(ist)i (columnes).

F.37^r: Versus cicli anniuersalis. linea Chr(ist)e tuos prima e(st) q(uae) continet annos... (columnes).

F.38^v: Transitus lune per signa (quadres).

F.40^r: Calendarium.

F.46^r: De luna in q(u)o signo sit q(u)e demonstrat primus ordo litteraru(m)...

F.49^r: Oratio Theofili Cesariensis Palestine epis(cop)us in ciuitate... de racione fest(i) pascalis... post resurrectione(m) uel ascensione(m) d(omi)ni saluatoris, apostoli quomodo pasca deberent obseruare nihil ordinare potuer(unt)...

F.52^v: Epistola Pascasini ep(iscop)i Alexandrini ad beatissimu(m) papa Leone(m) de racione pascali. domino uere s(an)c(t)o adq(ue) beatissimo ac apostolico mihiq(ue) post d(omi)n(u)m plurimu(m) colendo...

F.53^v: Incipit epistola P(ro)terii s(an)c(t)i Alexandrini epis(copi) ad beatissimu(m) papa(m) Leonem

Roman(a)e urbis epis(copem) de racione pasca. domino meo dilectissimo ac carissimo fratri et consacerdoti Leoni, P(ro)terus in d(omi)no salutem...

F.59^r: Exe(m)plu(m) sugestionis Boni scriptio primiceri notarioru(m) ad Iohanne(m) papa(m) de racione pascali quia dignata e(st) beatitudo uestra p(er)cipere ut...

F.60^r: Incipit ep(istol)a Cirilli episcopi. dominis honorabilibus s(an)c(t)is fratrib(us) episcopis Aurelio Valentino set omni congregacione ...

F.62^r: Qu(a)erenda (est) nob(is) natiuitas lun(a)e XIII pascalis ab VIII idus martiaru(m) usq(ue) in no(nis) ap(ri)l(is)...

F.62^v: De primi mensis initio. ueris tempore d(eu)s condidit mundu(m), marti enim mense dixit d(eu)s...

F.63^r: Incipit Dionisi Exigui. domino beatissimo et nimiu(m) desiderantissimo patri Petronio episcopo Dionisius Exsigus pascalis festi racione(m)...

F.67^r: Unde Dionisius su(m)psisset exordiu(m) sui

co(m)poti. olimpiade centessima XCIIII mediante...

F.67^V: Incipit epistola Dionisi Exigui ad Bonifatium. dominis a me plurimu(m) uenerandis Bonifacio primicerio notarioru(m) et Bono secundicerio, Dionisius Exiguus reuerenci(a)e pascalis regulari...

F.70^V: Successor Dionisi. Dionisius quanda(m) urbis Rom(a)e scientissim(us) abbas utriusq(ue) lingu(a)e Grece uidelicet et Latin(a)e...

F.72^V: Incipiunt argum(en)ta de titulis pascalis Egiptioru(m) inuestigata solertia ut p(re)sentes indicent. Si nosse uis quoti sit annus ab incarnatione d(omi)ni...

F.73^R: Si uis scire quotta est indiccio...

F.73^V: Si uis cognoscere quotus sit epacte... Si uis scire adjecciones solis...

F.74^R: Si uis scire quotus sit annis circuli X et VIIII annoru(m)...

F.74^V: Si uis scire quotus ciclus luna... Si uis

nosse quibus annis XVIIIII circuli marcio mense XIII
 luna pascalis... Si uis scire quando bissextus dies
 sit...

F.75^r: Si uis cognoscere quanta luna sit festi pasca-
 lis occurrat si marcio mense...

F.75^v: Si uis cognoscere quotus dies septimane e(st),
 sume dies a ianuario usq(ue)... Si uis scire quanta
 luna sit in XI k(a)l(endis) ap(ri)l(is)... Si uis
 nose die(m) kalendaru(m) ianuariu(m) p(er) singulos
 annos...

F.76^r: Si uis scire quanta luna sit k(a)l(endis)
 ian(uarii), scito quotus lunaris circulus sit...

F.76^v: Incipit calculatio quomodo repperiri potest
 quanta feria singularis anni XIII luna pascalis
 id (est) primi circuli dece(m)nouenalis...

F.78^r: Q(u)a die natus (est) d(omi)n(u)s Ih(esu)s
 Chr(istu)s secundu(m) carne(m) ex Maria uirgine
 in Bethlee(m)...

F.78^v: De racione bissexti. bissextu(m) no(n) nobi-

llu(m) diem fieri ut quida(m) putant, q(uo)d Iessue orauit...

F.79^r: Disputatio Morini episcopi Alexandrini de racione pascali eo q(uo)d senserunt ali diuers(a)e de eo q(uo)d scriptu(m) pasca fiat. post biduum pasca fiat, id congruu(m)...

F.81^r: Cum magnanime impulsarer et cogitationes accederent animo meo inquirere annos et te(m)pora creatur(a)e...

F.82^v: Hunc reuertar ad integra(m) racione(m) quota luna inicio mundi facta sit...

F.85^v: Sequitur dispositio de cursu lun(a)e et de diebus legitimis. pasche iuxta iuris d(omi)ni ordine(m) ad... Sunt etiam nonnulli detractores quos constat...

Descripció del contingut del ms.

Paris, Bibliothèque Nationale, Lat. 16361.

També en aquest cas disposem d'una bona descripció del ms.: la que ens va proporcionar la Notice de l'Institut de la Recherche et de l'Histoire du Textes de Paris. Malauradament no és una informació publicada, per la qual cosa nosaltres farem la descripció habitual del ms., utilitzant com a font la citada notícia. Si hi afegim alguna cosa, ja ho indicarem oportunament.

P.1: Versus Bede. naturas rerum uarias labentis...

P.18: Incipiunt capitula. I. De temporibus, horis et momentis...

P.19: ...concordare debuerat. dicit et sanctus Cirillus ejusdem...

P.25: Aliorumque planetarum de stella Veneris et Mercurii quid sit interlunium...

P.27: Incipit prefatio Bedae presbiteri, de natura

rerum et ratione temporum duos quondam stricto sermone libellos...

P.212: De sollempnitatibus et sabbatis et neomeniis quae in lege a domino praecipuntur obseruari...

P.217: (Domi)no uero s(an)c(t)o atq(ue) beatissimo ac ap(osto)lico m(ihi)q(ue) p(ost) d(o)m(inum) plurimu(m) colendo pap(a)e Leoni Paschasinus ep(iscopu)s...

P.219: (Domi)no meo dilectissimo fr(atr)i et consacerdoti Leoni, Petr(us) (caldria llegir Proterius) in d(omi)no salute(m)...

P.225: Dominis honorabilib(us) sanctis fratrib(us) ep(iscop)is Aurelio et Valentino set et omni s(an)c(ta)e congregationi in cartaginensi sinodo...

P.227: De ratione ordinationis tempo(rum) ac uicissitudinu(m) mundi dictur(us). diuerso(rum) co(m)putario(rum) scita ponemus...

P.236: Eusebius dicit. Anatholius Laodici(a)e ep(iscopu)s in doctrina philosopho(rum) plurimo sermone...

P.238: Disputacio Morini Alexandrini ep(isco)i de
ratione pascahli eo q(uo)d senser(un)t alii diuerse
de eo q(uo)d scriptu(m) e(st)...

P.240: Post resurrectione(m) u(e)l ascensione(m)
d(omi)ni saluatoris ap(osto)li q(u)om(odo) deberent
nich(il) ordinare potuerint...

P.241: Victorius in quo ordine scripto(rum) id CCXXII
p(ost) Petru(m) de genere Romano(rum) est...

P.242: Victor natione Aq(u)itanic(us) calculator
scripturar(um) inuitatus a s(an)c(t)o Hilaro urb(is)
Rom(a)e ep(iscop)o... Dilectissimo, honorabili
s(an)c(t)o fr(atr)i Victorio, Hylar(ius) ep(iscopus)
urb(is) Rom(a)e...

P.243: D(omi)no uero s(an)c(t)o ac uenerabili in
Chr(ist)o pap(a)e Hylaro urb(is) Rom(a)e ep(iscop)o
victorius...

P.248: De numero ig(itur) fr(atre)s dilectissimi
d(e)o adiuuante dicturi s(e)c(un)d(u)m modulu(m)
ingenioli n(ost)ri s(ed) tam(en) ex auctoritate
maio(rum) collecta...

Descripció del contingut del ms.

Vaticà, Rossianus Latinus 247.

F.1^r: Calendarium.

F.6^v: Rithmus de co(m)puto. ad annos d(omi)ni reperien-
dos. ad indictionem inueniendam. ad aepactas lunares
inueniendas. ad inueniendas solares aepactas. de
eadem re. ad cyclum lunarem inueniendum. ad cyclum
decemnouenalem. de aepactarum loco. de quarta decima
aepacta. de quinta decima aepacta. de paucioribus
aepactis. de pluribus aepactis. quo tempore sit
pascha celebranda. luna paschalis de die. quid in-
t(er) azima et pascha distat. de communi anno.

F.7^r: De ortu aepactarum. de embolismo. de ogdoade
et endegade. qualis sit luna in k(a)l(endis) ian(ua-
rii). de trib(us) ultimis annis cycli. l(una) per
singulos dies qualis sit. qualit(er) diuidantur
ipsi dies. quando sit luna febroari. ad probanda(m)
feriam. de adicienda die m(en)sis febroari. de di-
uisione dier(um) supra scripti. de trib(us) annis.
de m(en)se maiore octauis anni. it(em) de iulio. de
m(en)se dec(em)brio anni XI. de emb(o)l(is)mo eius-
dem anni.

F.7^V: It(em) de m(en)se maio anni XVIIIII. it(em) de eadem re. de saltu lunae. de pacta nulla. quando ponatur saltus lunae. quare fit saltus. ad inueniendu(m) bissextum. de annis qui post bissextu(m) remans(er)unt. quare fiat bissextus. quare quarto anno ponatur. quando sit aequinoctium. quando sit aequinoctium autumpnale. quando fit solsticium. q(uo)d sup(ra) dicta temp(o)ra orologio co(m)prob(a)nt(ur). de inicio hiemis et ueris. de inicio aestatis et autumnii.

F.8^r: De inicio aestatis et hyemis. de inicio ueris et autumnii. quod plus luna qua(m) sol currat. quantum currat sol et luna p(er) die(m). arg(umentum) in quo signo sit luna. de eadem re. quod nomina signoru(m) sit tenenda. q(uo)t punctis luna p(ri)ma luceat. q(uo)t horas una q(ua)q(ue) nocte luceat l(un)a. de dena et uicensa. q(uo)d se(m)per sint XII horas in nocte. admonicio lectoris. q(uo)d cito obliuiscat q(uo)d neglecit legere.

F.19^V: De ratione temporum. tempora, momentis, horis, diebus, mensibus, annis, seculis, aetatibus diuiduntur...

F.23^r: Argum(en)ta tituloru(m) paschaliu(m). de indic-

tione. de epactis. de concurr(entibus). de circulo decenn(ouennale). de cyclo lunari. de bissextile anno.

F.24^R: Poesis uel carmen de diebus Aegyptiacis. si tenebrae Aegyptus grayo sermone uocantur... De ternis anni diebus obseruandis. caue multum ne in tribus diebus sanguinem minuas...

F.24^V: Argumentum de luna q(uae) p(er) menses cycli decemnouenalis... (quadre).

F.25^R: Argumentum quota sit luna bis mensi (quadre).

F.25^V: De aetate lunae si quis computare non potest. quod si adeo quisque... Argumentum de ciclo solari. it(em) argumentu(m) de ciclo solari.

F.26^R: Argumentu(m) quota sit l(una) per Xnouenalem cyclum in kalendas ac per totius anni... (quadre).

F.26^V: Argumentum lune per XII signa. si quis uero etiam calculandi minus idoneus lunaris tamen circuitus existit curiosus...

F.27^V: Argumentum ad concur(rentes) inueniendos.

it(em) ad concur(rentes) probandos. arg(u)m(en)t(um)
ad bissextum inueniendum. it(em) ad bissextum argu-
m(en)t(um).

F.28^V: Nos legat uult qui stellarum cognoscere sitys.
uersus de signis caelestibus ad boreae partes...
tardior monibus astris sunt inter omnes quadraginta
octo.

F.29^V: It(em) argumentum de cyclo lunari. qualis
sit annus solaris. argumentum quot sint anni ab
origine mundi. argumenta quot sint anni ad incarnatio-
ne d(omi)ni. argumentum quot sint anni a passione
d(omi)ni. argumentum quotus sit cyclus decemnouena-
lis. it(em) argumentum quotus sit cyclus decemnoue-
nalis.

F.30^R: Argumentum de cyclo lunari. argum(entum)
de conc(u)r(entes).

F.31^V: Multa quidem fatur tabula haec stupenda...

F.32^R: Argume(n)t(um) qualit(er) reperiat dies domi-
nica paschalis cu(m) sua luna... Argum(en)t(um)
quomodo inueniat(ur) term(i)n(us) paschalis cu(m)

sua XIII^{ma} luna nec non dies dominica...

F.38^V: De ciclo lunari. item de ciclo lunari.

F.39^R: Ciclus lunaris Romanorum (roda).

F.39^V: De ciclo decemnouenali (roda).

F.41^R: Quota sit luna in kalendis mensium (roda).

F.41^V: Quotae f(e)ria sint kalendae mensium (roda).

F.42^R: Columnes des de l'any 532 fins a l'any 1063
on s'indica indictio. epac(tae) lun(ae). concur(ren-
tes). lun(ae) cicl(us). luna XIII paschae. dies
dom(inicus) pasch(alis). luna ips(ius) diei.

F.49^R: Certa mappa pandens cotidie lunam per bis
menses, scilicet per lunam quae extat in ianuarii
k(a)l(endis) (quadre).

F.49^V: Hii sunt concurrentes septiman(a)e dies om-
nium annorum in VIII k(alendis) apr(ilis), id est
epact(a)e solis (quadre).

F.50^V: Cursus lunae per XII signa (quadre).

F.51^r: Dies ebdomadis secundum literas in k(a)l(en-
dis) ian(uarii)... (quadre).

F.52^r: Argumentum quota sit l(una) per circlum X
nouenalis...(quadre).

F.52^v: ratio Pytagorica de qualicumq(ue) re quam
Apollonius scripsit ut si de quacumq(ue) re scire
uolueris (quadre).

F.53^r: Dies XXXI maius Agenorei miratur cornua tau-
ri luna (quadre).

F.53^v: Dies XXX iunius aequatos caelo uidet...(qua-
dre).

F.54^r: Dies XXXI solstitio ardentis Cancrī ferti
iulius...(quadre).

F.54^v: Dies XXXI augustum mensem Leo feruidus sig-
ne...(quadre).

F.55^r: Dies XXX sidere Uirgo tuum Bacchum september
...(quadre).

F.55^v: Dies XXXI aequat et october sementis tempore...

(quadre).

F.56^R: Dies XXX Scorpius hybernum preceps iubet
ire ...(quadre).

F.56^V: Dies XXX terminat archi tenens medio sua
signa decembre... (quadre).

F.57^R: Ad signa. ad lunam. ad feriam. ad solem
(quadre).

F.57^V: Dies XXVIII mense nune in medio solidi stat
sydus ...(quadre).

F.58^R: Dies XXXI procedunt duplices in martio mense
tempora Pisces (quadre).

F.58^V: Dies XXX respicis apriles Aries...(quadre).

F.60^R: Haec figura solius secundum geometrica ratio-
nem... (quadre).

F.60^V: Nitidum scema docens continuatam lunae aetatem
per cyclum decemnouenalem... (quadre i columnes).

F.66^R: Incipit ordo lunaris in horis.

F.68^V: De uocabulo arithmeticae disciplinae. arithmetica est disciplina numeroru(m)...

F.69^R: Scematibus nitidis hanc speram rithmus adornat, indicat ac anni quot sint ab origine mundi...

F.69^V: Versus cicli anniuersalis linea Christe tuos prima est quae...

F.70^R: Incipit praephatio de natura rerum et ratione temporum duos quondam perstricto breui sermone libellos...

F.140^V: Indictio s(an)c(t)i Leonis papae de tempore et anni. domino uere s(an)c(t)o atque beatissimo apostolico mihiq(ue) post d(eu)m plurimu(m) colende papae Leonis Paschasius episcopus...

F.141^V: Incipit epistola s(an)c(t)i Petri (caldría llegir Proterii) Alexandrini ep(iscop)i ad beatum papam Leonem Romae urbis ep(iscope)m de racione pa(s)chae. domino meo dilectissimo fratri et consacerdoti Leoni Proterius in d(omi)no salutem...

F.145^R: Item ep(isto)la de racione paschae. dominis ac uenerabilibus s(an)c(t)is fratribus episcopis

Aurelio et Valentino sed et omni s(an)c(t)e congregatione in cartagine synodo...

F.146^V: Anatoli Gr(ec)i de ratione ordination(um) temporu(m) ac uicissitudinum mundi dicturi diuersorum ...

F.152^V: Incipi prologus.de numero igitur fr(atre)s dilectissimi d(omi)no adiuuante dicturi s(e)c(un)-d(u)m modulus ingenili n(ost)ri...

F.153^V: Incipiunt sententiae s(an)c(t)i Augustini et Isidori in laude compotim. Augustinus dixit de quatuor diuisionibus scripture...

F.167^V: Exemplu(m) suggestionis Boni primiceri notariorum ad Iohane(m) papam...

F.169^R: Dionisius enucleata formula subiecta descriptione pandit. de ciclo decemnouennali et lunari.

F.170^R: Dionisius hac usque. de bissexto primum nobis interrogandum est quare dicitur bissextus aut...

F.173^R: Nunc de saltu lune perspiciendum est quomodo

crescit per XVIII annos. de saltu lunae pauca dicamus. de hoc ergo saltu lunae primum interrogandum e(st) ubi scriptura...

F.176^r: Rithmus Bedae de ratione temporum. annus solis continetur quatuor temporibus...

F.177^v: Argumentum de aetate lunae monstrandum per alfabetum. quod si adeo quisq(ue) deses uel hebes...

F.178^r: De lunae cursu per XII signa et per litteras demonstranda argumenta. si quis uero etiam calculandi minus idoneus lunaris tamen circuitus existit curiosus...

F.179^r: Argumentum ad inueniendas XIII lun(as) pasch(ales). est etiam ratio qualiter terminus paschalis inuenire possit, martius... alia ratio de eadem re. sed et hoc sciendum est ut quot dies...

F.179^v: Incip(it) calculatio quomodo reperiri possunt quodta feria singulis annis XIII^a luna paschale occurrat...

F.180^v: De paschali ratione. quot dies debemus pascha celebrare, id est XXXIII...

F.181^F: Ciclus decennouennalis. qualiter bissextus adcreseat.

F.183^F: Argumentum de qualibet feria. si cognoscere hoc uel illo die quota sit feria, computa dies...

F.183^V: Ad inueniendam feriam. si uis scire quota sit feria de quocumque die inquirere uolueris... de mensuris ac ponderibus. mensura e(st) iuxta Isidorum...

F.184^V: Interrogandum est de concurrentib(us) septimane diei... si uis scire unde procedunt regulares...

F.185^F: Eusebius Cesariensis ep(iscopus) dicit. sunt anni ab Adam usq(ue) ad diluuium... Si uis scire annos ab inicio mundi...

F.185^V: Indictio...epactae...adiectionis solis... annus circuli decem et nouem annis... annus circuli lunaris ...quando bissexti dies sit... Unde in calculatione lunae XIII^{III}^{ma} mar(tio) XXXVI regulares et aprilio XXXVI deputentur...

F.186^F: Argumentum inueniendi regulares minores in mart(io) VII et in aprilio VII...

argumentum de regularibus cycli decennouennalis. si uis inuenire unde principalitatis originem sumant regulares...

F.187^r: De feria monstranda in k(a)l(endis) XII mensium. si uis nosse feriam...

F.187^v: De feria monstranda in omni die datarum per totum annum. sume dies a principio anni...

F.188^r: De epactis quae currunt in XI k(a)l(endis) apr(i)l(is)...

F.188^v: Si uis scire epactas in k(a)l(endis) ian(uarii). de luna in una quaque die monstranda. de luna in qua hora uel quo puncto sua aetas commutatur.

F.189^r: De luna in una quaq(ue) die aliud argumentum...

F.189^v: De luna quot horas lucet in una quaque nocte... argumentum ad feria monstranda termini paschalis...

F.190^r: De luna monstranda in dominici paschali... De luna in pascha quando in aprili mense sit...

F.190^V: Item aliud argum(entum) detur paschalis
 et de luna primi mensis et de initium XLm(a)le
 quales obseruationes inter se habeant...

F.192^R: Item alia hostensio lunare primi mensis
 et de terminis paschalibus et de inicum quadragesi-
 mae. Item de initio et de pascha et de rogationes.
 Item alia obseruatio initii de paschali et de ro-
 gat(ione). Item de VII aetates initii, VII pascha-
 lis et VII rogat(ionis).

F.193^R: De t(er)minis rogationu(m)...De concurrenti-
 bus... De bissexto monstrando.

F.194^R: De solis eclypsi uisa sit. Argumentu(m)
 ad annos ab initium mundi inueniendos.

F.194^V: ...ad inueniendum annum cyclum decennouenna-
 lis... ad indictionem inueniendam... ad epactam...
 ad concurrentes... qualiter cyclus lunae inueniri
 debeat.

F.195^R: De k(a)l(endis), nonis et idib(us) ac diebus
 XII mensium lectione compoti. Concurrentes et epactae
 cui(us) uis ad inueniendas.

F.195^V: Argumentum ad inueniendos regulares fer(ia-
rum)... Lunae kal(en)darum argumentum ad inueniendos
regulares. quinq(ue) residuos Aegyptiorum...

F.196^V: Genera numerum in sensibus s(e)c(un)d(u)m
Augustinum: non(a)e aprilis norunt quinos...

F.197^R: Argumentum ad annos d(omi)ni inueniendos.
Item indictio... De epactis...

F.197^V: Raciones. Si uis scire adiectiones solis...
Item nuper inuenta... Si uis scire quotus ann(us)
sit circuli XVIIIII annorum... Si uis scire quottus
lun(a)e cyclus est qui decennouennali... Si uis
scire quando bissexti dies sit... Si uis nosse qui-
b(us) annis XVIIIII^{m(us)} circuli martio mense...

F.198^R: De epactis lunaribus super unum quemq(ue)
mense(m)... Si uis scire quotta luna festiuitati
paschae occurrat si incarnatio... Si uere mense
aprilio pascha celebram(us)... Si uis agnoscere
quottus dies septiman(a)e e(st)...

F.198^V: Hos uersus Beda composuit. ianus et octimber
binis regulantur... his regularibus hostendunt...

F.199^r: Tres aut(em) qu(a)s sup(r)a solem d(i)x(i)-
m(us) e(ss)e sitas occultantur...(roda).

F.200^r: Rota de cursu earum per zodiacum circulum.

F.201^r: Tres superiores ab exortu matutino latitudi-
nem signiferi...

F.201^v: Demensio caelestium spatiorum secundum quos-
dam... de presagiis tempestatum. etenim praedictis
difficilioribus transire conuenit...

F.203^v: Argumentum de qualibet luna aetate...Argumen-
tum quot partes luna distat a sole...

F.204^r: De luna quotta sit in k(a)l(endis) mensiu(m)
per X et noue(m) annos (columnes).

F.204^v: Item de saltu lunae... In quot annis per
saltum lunae unus annus subtrahatur.

F.205^r: Cur XIII lun(a) paschal(is) intra XII k(a)-
l(endis) mai in quibusda(m) locis euenire non potest.

F.206^r: Adbreuatio Chronicae ubi mittenda sit aetas

prima...

F.208^V: De positione et cursu planetarum. inter caelum et t(e)rram certis discreta...

F.209^r: De interuallis earum. interualli eorum a terra multi indagare temptarunt...

F.209^V: Roda amb les posicions de la terra, la lluna i els planetes.

F.210^r: Quantum post spatii moretur sol uel luna in una qualibet de XXX^{ta} partibus signi cuius libet... De concordia solaris cursus et lunaris. nouem horis in luna pro quinq(ue) dieb(us) in sole...

F.210^V: De concordia maris et lunae... De peritia cursus lunae et maris...

F.211^r: Qualiter septuagesimu(m) celebrare debeas (roda).

F.211^V: Qualiter initium XVIII luna celebrare debeas (roda).

F.212^r: Quomodo pentecosten celebrare debeas (roda).

F.212^v: Rota de uentis XII.

F.213^v: Rota de mensibus.

F.214^r: Rota de uentis.

F.214^v: Concurrentes septimane diebus per quingentos triginta duos annos (quadre amb columnes).

F.216^r: Qualiter Latini et Greci dissentiunt in XIII luna pasch(ae).

F.216^v: Hoc...aetas lunae in uno quoque die p(er) XVIII annos ostenditur (columnes).

Descripció del contingut del ms.

Vaticà, Vaticanus Latinus 642.

F.1^r: Incipiunt capitula in libro de natura reru(m).
Incipit liber Bede pr(es)b(iteri) de natura reru(m).

F.15^v: Incipit p(rae)phatio de co(m)puto (ue)l lo-
quela digit(or)um. de natura reru(m) et ratione
te(m)por(um) duos quonda(m) stricto sermone libe-
llos...

F.80^v: Diuisio orbis terrarum. terraru(m) orbis
diuidit(ur) trib(us) nominib(us), Europa, Asia,
Libia...

F.82^r: Si (er)go uis scire hoc (ue)l illo die quota
sit luna, co(m)puta dies a principio m(en)sis ianua-
rius...

F.82^v: Si nosse uis q(uo)t sint anni ab incarnatione
d(omi)ni... Si uis scire quota e(st) indictio...
Si uis scire quota e(st) epacta lunaris... Si uis
scire concurrentes septimane dies... Si uis scire
quot(us) sit ann(us) circuli... Si uis scire quo-

t(us) cyclus lunaris e(st)... Si uis scire bissexti-
le(m) annu(m)... Si uis scire luna in qua hora...

F.83^r: Ubi concurrentes i(m)mutant(ur) et t(er)minis
... Incip(it) de bissexto. de bissexto primu(m)
nobis interrogandu(m) e(st) quare dicit(ur)...

F.85^v: Nunc de saltu lune perspiciendum est quomodo
crescit p(er) XVIII annos. de saltu lunae pauca
dicam(us)...

F.87^v: Argumentu(m) de saltu lune monstrando. si
scire uolueris q(u)omo(do) dies lunaris...

F.88^r: Si nosse uis q(u)omo(do) quadrans naturalis
VI horaru(m) p(er) totu(m) ... Si nosse desideras
argum(en)tu(m) lunare q(u)omo(do) crescit dies...

F.88^v: Ratio tocus co(m)poti. ann(us) solis conti-
net(ur) IIII^{or} te(m)porib(us)...

F.89^r: de annis d(omi)ni... De solle(m)pnitatib(us)
et sabbatis et neomeniis que in lege a d(omi)no...

F.91^r: Luna I^a quicqu(i)d in so(m)nis uideris siue

bonu(m) siue malu(m)...

F.94^r: Iudicium de terra. incipit exp(er)im(en)-
tu(m) in duob(us) eq(ui)noctiis...

F.94^v: Incipit libellu S.Sibill(a)e. fuit igit(ur)
hec Sibilla Priami regis filia...

IV. Índex alfabètic de textos
identificats i no identificats.

INDEX ALFABÈTIC DE TEXTOS
IDENTIFICATS I NO IDENTIFICATS.

Cal fer una sèrie d'advertències sobre aquest índex alfabètic, una mica particular i especial perquè especials són també els textos en ell relacionats.

1) Es tracta, efectivament, d'un índex alfabètic dels textos dels mss. descrits en l'apartat anterior, però no és alfabètic pel que fa a tots i cada un dels argumenta que apareixen als mss., sinó pel que fa a conceptes de còmput. Ens explicarem: fer un índex alfabètic representa agafar de cada text, de cada argument localitzat, el seu incipit i fer una ordenació alfabètica general d'aquest material. Si així ho fem, resulta que d'un mateix concepte de còmput (per exemple, l'any bixest) hi ha 10 agumenta que plantegen el mateix problema, però amb 10 incipit diferents. Per culpa d'això, i en una ordenació alfabètica tradicional, resultaria que aquests 10 argumenta quedarien separats exclusivament en raó de la redacció del seu incipit, i així, no es permetria una visió de conjunt sobre els textos

que parlessin de, per exemple, l'any bixest

Hem intentat solucionar això agrupant tots els argumenta que parlin d'un mateix tema sota un sol títol genèric. Sota aquest títol genèric, se situen ja alfabèticament, tots els incipit localitzats sobre un tema determinat.

Així doncs, podríem dir que el tipus d'ordenació que hem utilitzat és mixt: alterna l'ordenació alfabètica entre incipit d'argumenta isolats i no agrupables sota un títol genèric, amb grups homogenis ordenats, en el conjunt general de l'índex, gràcies a un títol "artificial" que nosaltres li hem donat (quan es tracti d'un cas d'aquests, sempre ho indicarem posant un asterisc a la dreta del títol). Resulta doncs que sempre que al costat de qualsevol títol d'incipit hi figuri aquest asterisc, s'haurà d'entendre que és genèric, posat per nosaltres mateixos o tret d'un argumentum, i que darrera seu hi ha una sèrie d'incipit ordenats alfabèticament, que respondran al contingut d'aquest títol. La major part d'aquests incipit artificials van encapçalats per la preposició de (de bissexto, de concurrentibus, ...), però també n'hi ha de diferents (Argumenta Dionysii de titulis paschalibus o les Epistulae, posem per cas).

Per exemple, per trobar un argumentum com Si nosse uis quotus annus est ab incarnatione Domini nostri (hi ha molts altres argumenta per a calcular el mateix), només caldrà buscar l'incipit De annis Domini * i, dins d'ell, aquest incipit concret.

2) També hem seguit aquesta línia en un apartat força nodrit en aquests mss.: les cartes de controvèrsia pasqual. Aquestes cartes solen començar d'una manera semblant, però per evitar qualsevol possible dispersió per raó del seu incipit, també les hem ordenades sota títols que permetin veure quantes versions disposem de cada carta.

3) També s'ha de comentar el cas d'alguna obra de còmput que agrupa diferents argumenta: el cas, per exemple, dels Argumenta paschalia de Dionís. Sabem que es tracta d'una obra de còmput, per dir-ho d'alguna manera, "unitària", però dins d'aquesta unitat, cada ms. on és copiada l'obra, agrupa els argumenta que li sembla (no sempre els mateixos), amb la redacció que el copista troba més adient i afegint-hi les interpolacions que hi creu necessàries. Per això, en aquests casos, hom trobarà

a l'índex, un incipit que correspon al títol general de l'obra i on es parla del conjunt (de l'escrit en ell mateix); però, a més, també s'anirà trobant, dins de l'apartat que els correspongui, els diferents argumenta que componen, en cada ms., aquesta obra.

4) Pel que fa als argumenta, també cal dir-hi alguna cosa. El sistema de donar instruccions sobre algun concepte de càlcul eclesiàstic és molt especial, gairebé és com una recepta culinària, on tothom hi pot dir la seva: la major part d'argumenta eren agafats indiscriminadament pels escribes, eren modificats i alterats, se'ls canviava de context i, en definitiva, se'n perdia qualsevol possible pista de paternitat, amb una certa rapidesa. Els argumenta de Dionís, que hem comentat extensament a la primera part del treball i que surten contínuament en aquesta segona, són una mostra clara del que diem.

És per això que sovint es fa impossible atribuir a cap font la paternitat d'un argumentum i que la única via de filiació positiva que existeix per a nosaltres (i també per tots els autors que hem consultat) és la de citar el ms. on són escrits.

També per aquesta raó, allà on es pot

oferir més informació és a les cartes i escrits de controvèrsia pasqual, pel fet que són els textos que els escribes, des que van començar a copiar-los, van preocupar-se més d'identificar: just al contrari del que feien amb les "receptes" de càlcul (els argumenta).

5) També les obres de Beda el Venerable demanen un mínim comentari metodològic. Aquestes obres, presents a gairebé tots els mss. que citem a aquesta segona part del treball, tampoc no les hem ordenades alfabèticament, en el conjunt de l'índex, sinó sota l'epígraf de Beda opera*. Deliberadament, no hem donat cap tipus de tractament o comentari a aquests textos: només els citem i citem els mss. on són, perquè ja disposem del treball d'un estudiós, Ch.W.Jones, que ha investigat a fons l'obra de Beda. Encara que només sigui d'una manera tàcita, remetem qualsevol consulta sobre els escrits de còmput eclesiàstic de Beda el Venerable a les obres de Jones que ja hem citat contínuament abans, i que citarem també a partir d'ara.

6) També s'ha de dir que tot el que són rodes, quadres i columnes, no ha estat tingut en

compte a l'hora de confeccionar l'índex de textos, encara que tinguin un títol i constin a la descripció del contingut de cada ms. Hem considerat que no eren textos i que no havien de ser ordenats alfabeticament dins d'aquest índex. Per aquesta raó, hem confeccionat un segon índex on figuren exclusivament totes aquestes rodes, quadres i columnes. No sabem si resulta gaire convencional fer un índex d'aquest tipus, però l'hem trobat necessari per tal de no deixar penjada una part del contingut dels mss. En alguns casos hem hagut de "batejar" (donar nom) alguna d'aquestes "il.lustracions", perquè el ms. no ens en donava cap. Quan així ho hem fet, hem intentat desxifrar el contingut de la roda o quadre i donar-ne el nom en llatí (marcat també amb un asterisc al costat), per tal d'ordenar-lo adequadament. L'ordenació d'aquest segon índex és 100% alfabètica, sense que s'hagi hagut de pensar cap mètode especial pel fet que els quadres, rodes i columnes són poc nombrosos, en comparació amb els textos i argumenta. Tampoc no oferim cap comentari especial perquè la gran majoria d'elements d'aquest tipus són creació pròpia del redactor de cada ms. i l'única fita que persegueixen és oferir un ajut gràfic complemen-

tari de la informació escrita.

7) Cal dir també que quan l'incipit d'un argumentum o un text conté més d'un concepte de còmput, aquest incipit està ordenat, dins de l'índex, a través del primer concepte que trobem. Per exemple, un argumentum com Item aliud argumentum de terminis paschalibus et de prima luna (ms. Ba, f. 43^v), el trobarem dins del concepte De terminis* i no pas dins de cap concepte lunar.

8) Hem preferit no incloure dins dels textos identificats, cap comentari històric o d'explicació del marc on s'escriu el text o de qui l'escriu: faria massa extens l'índex i ens sembla que aquesta funció la pot realitzar molt millor que nosaltres el pròleg que Ch.W.Jones va escriure sobre la història del còmput eclesiàstic, dins de la seva edició de les obres de Beda (Bedae Opera de temporibus, Cambridge, Massachusets, 1943).

9) El comentari, però, que poguem introduir per tal d'identificar el text o donar-ne les edicions, pot trobar-se de dues maneres diferents: si es tracta d'algun argument o text únic, es troba-

rà, senzillament, després de la cita de l'incipit. En canvi, si es tracta d'un tema amb molts argumen-
ta diferents, hem introduït el possible comentari després del darrer incipit (alfabèticament parlant) localitzat.

10) Donem a continuació la clau de les obres de consulta que hem utilitzat i que citem abreujades.

-Bucherius: Aegidius Bucherius, De doctrina temporum commentarius in Victorium Aquitanum, Antwerp, 1634.

- Carmody: F.J.Carmody, Arabic astronomical and astrological sciences in latin translation, Univ. of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1956.

- Cordoliani, "Les traités...": A.Cordoliani, "Les traités de comput du haut moyen âge (526-1003)", Archivum latinitatis Medii Aevi, XVII (1943), pp. 51-72.

- DTL: Bedae De temporibus liber. Ed. Ch.W.Jones, Bedae Opera.

- DTR: Bedae De temporum ratione. Ed. Ch.W.Jones, Bedae Opera.

- Dekkers, Clauis: E.Dekkers, Clauis Patrum Latinorum (editio altera), Sttenbrugge, 1961.

- Diaz y Diaz, Index: M.C.Diaz y Diaz, Index Scriptorum Latinorum Medii Aeui Hispanorum, Madrid, CSIC, 1959.

- G, Catàleg: Catàleg d'úsintern , no publicat, dels mss. conservats a la Biblioteca Universitària de Ginebra. Ms. lat.50. Beda et anonymi. Varia de computo. Annales Petauiani et Annales Masciacenses. (14 pp.).

- Homburger: Otto Homburger, Die illustrierten Handschriften der Burgerbibliothek Bern, Bern, 1962, pp.128-130.

- Janus, Historia cycli: J.W.Janus, Historia cycli Dionysiani cum argumentis Paschalibus et aliis eo spectantibus, Wittenberg, 1718.

- Jones, EHR: Ch.W.Jones, "The lost Sirmond manuscript